

Debat over ondernemende samenleving

26 maart 2002 | Het Financieele Dagblad

Door: Boot, A.boot

Arnoud W.A. Boot

Een paar weken geleden organiseerde het ministerie van Economische Zaken een symposium over ondernemerschap. Het ministerie pusht dit onderwerp al enige jaren, en niet zonder reden. Nieuwe ondernemingen zijn een belangrijke motor achter de economische groei en werkgelegenheid. En misschien nog wel belangrijker, nieuwe ondernemingen zetten bestaande bedrijven onder druk en dwingen deze organisaties zich tijdig te vernieuwen.

Het nastreven en faciliteren van vernieuwing is waarschijnlijk altijd wel zinvol, maar is juist nu nog van veel groter belang. Als wij later terugkijken op deze jaren dan zullen wij een industriële revolutie onderkennen, en wel in de vorm van een informatietechnologierevolutie. De nieuwe economie van dotcom-bedrijven zonder echte klanten maar met torenhoge beurskoersen was ongetwijfeld een hype, maar dit geldt niet voor de krachten achter de nieuwe economie. De revolutie in informatietechnologie, zoals dataprocesing en datacommunicatie is echt.

Niet alleen het succesvol faciliteren van vernieuwend ondernemerschap is van belang, maar ook het in goede banen leiden van de veranderingen in de samenleving die hiermee samenhangen. Dan gaat het ook over de individualisering van de maatschappij; ondernemerschap is in zekere zin de ultieme vorm van individualisering. Maar wat zijn de bindende elementen in die nieuwe, meer flexibele maatschappij?

Gezien het belang van deze problematiek zou je hopen dat het een belangrijk thema is voor de komende Tweede-Kamerverkiezingen. We weten inmiddels wel beter. De grote politieke partijen hebben andere zorgen aan hun hoofd.

De echte thema's, hoe in te spelen op

de nieuwe economie en hoe cohesie te bewerkstelligen in een meer individualistische maatschappij, die blijven liggen. De aandacht van de politiek voor de nieuwe economie blijkt nog wispelturiger te zijn dan de zeepbel van de dotcoms.

Aandacht voor vernieuwing is des te urgenter omdat de ict-revolutie de bestaande (internationale) machtsverhoudingen in ondernemingsland onder druk zet. Succesvolle landen en regio's zullen zich onderscheiden van minder succesvolle. De geschiedenis laat massa's voorbeelden zien van landen die bij vorige revoluties de slag gemist hebben. Met andere woorden: Nederland moet ervoor zorgen bij de kopgroep te zitten.

Vernieuwing is echter lastig. Bureaucratie en verstikkende regels, en niet te vergeten het bestaande maatschappelijke krachtenveld (overheden, werknemers- en werkgeversorganisaties, bestaande ondernemingen enzovoorts), belemmeren vaak vernieuwing. Deregulering en flexibilisering van de economie, extra aandacht voor mededinging met dito meer marktwerking zijn onmisbare ingrediënten voor een meer dynamische maatschappij. Dat moet op een verstandige wijze gebeuren. Beleid en vooral een open discussie is nodig. Inhoudelijk debat tussen politieke partijen is van groot belang.

Tegelijkertijd is er een hiermee samenhangende agenda rond het thema van maatschappelijke cohesie. De dynamiek van een ondernemende maatschappij geeft ruim baan aan eigenbelang en financieel gewin. Eigenbelang is een zeer belangrijke motor achter vernieuwing, maar er is een keerzijde van ontspoord egoïstisch materialisme. Ik ben deze column aan het schrijven op een van de

rijkste Amerikaanse universiteiten. De rijkdom van de universiteit komt voort uit een groot nalatenschap van een tycoon met een twijfelachtige reputatie. Maar deze en andere tycoons met soms nog twijfelachtiger reputaties worden wél gezien als de grondleggers van de Amerikaanse maatschappij ...

Enron, extreme vormen van zelfverrijking, insider trading en andere manipulaties tasten ons gevoel van rechtvaardigheid aan. Gedeeltelijk is dit een toezichtprobleem. Een dynamische, marktgerichte maatschappij met dominante financiële markten vereist veel toezicht, maar bijna per definitie lopen de opbouw en expertise van toezichthouders achter bij de snelle ontwikkelingen.

In een wereld waar het eigenbelang de boventoon voert, staat de maatschappelijke cohesie onder druk. Op de persoon gerichte prikkels (managementopties ...), eigen verantwoordelijkheid in plaats van collectieve regelingen (een tijdbom onder ons op solidariteit gebaseerde pensioensysteem) verminderen de saamhorigheid, ondermijnen sociale controle en verscherpen de tegenstelling tussen have-and- have-nots.

Ik weet niet of er aan te ontkomen is. De individualisering van de samenleving lijkt tot op grote hoogte een autonoom proces. Hoe gaan we daarmee om? De trendbreuk die we zien, maar nog niet kunnen overzien, zet de maatschappelijke verhoudingen op scherp. Maar waar zijn de politieke partijen en waar is het debat?

Prof. dr Arnoud W.A. Boot is hoogleraar financiële markten aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van het Amsterdam Center for Corporate Finance.

Metadata

Publicatie Datum	dinsdag, 26 maart 2002 0:00
Sectoren	Telecommunicatie
Producten	telecommunicatieinformatie-industrie
Auteurs	Boot, A.boot
Bron	Het Financieele Dagblad
Copyright Jaar	2002
Trefwoorden	toezichtnieuwe economie
Categorie	Optiek
Pagina Nummer	11
Volgnummer	20